

บทที่ 3 ระเบียบวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อม และปัจจัยในระบบบุคคล ระบบระหว่างบุคคล และระบบสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อม รายละเอียดในการศึกษา มีดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อมที่อาศัยประจำนอย่างน้อย 6 เดือน ในเขตเทศบาลตำบลแพรรษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีทั้งสิ้น 7 หมู่บ้าน (หมู่ 1-7)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยเป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อมที่รับการรักษาที่โรงพยาบาลสมุทรปราการ กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกเข้า (Inclusion criteria) และเกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria) ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือกเข้า

1. ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นโรคข้อเข่าเสื่อม
2. อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายเพศหญิง
3. เป็นผู้ที่สติสัมปชัญญะสมบูรณ์ สามารถเข้าใจและสื่อสารภาษาไทยคิดคำนวณอย่างง่ายได้
4. มีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก

1. เคยรับการรักษาด้วยการผ่าตัดเกี่ยวกับข้อเข่าเสื่อม

2. มีโรคประจำตัวที่มีผลให้โรคข้อเข่าเสื่อมรุนแรงมากขึ้น เช่น โรคอ้วนหรือโรคอ้วนลงพุง โรคกระดูกพรุน
3. ไม่สามารถเข้าร่วมได้ตลอดการวิจัย

จำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อมในแต่ละหมู่บ้านที่เป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือกเข้าปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อมในแต่ละหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวนผู้สูงอายุ	ผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อม
หมู่ 1	285	8
หมู่ 2	481	14
หมู่ 3	771	25
หมู่ 4	561	20
หมู่ 5	1,588	27
หมู่ 6	1,068	27
หมู่ 7	353	5
รวม	5,107	126

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยสร้างขึ้นเองจากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ และออกแบบข้อคำถามให้สอดคล้องกับแนวคิดต่าง ๆ ในทฤษฎีการพยาบาลของคิง แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ดัชนีมวลกาย สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ และรายได้

ส่วนที่ 2 ภาวะข้อเข่าเสื่อมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ประกอบด้วย ข้อเข่าที่มีอาการเสื่อม ความรุนแรงจากอาการปวดข้อเข่า ความสามารถในการใช้งานข้อเข่า ระยะเวลาการเจ็บป่วยด้วยโรคข้อเข่าเสื่อม การรักษาพยาบาล วิธีการรักษา การยอมรับการช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในการทำกิจกรรมประจำวัน ความพอใจในรูปร่างของตนเอง และความพึงพอใจต่อสุขภาพโดยรวม

ส่วนที่ 3 การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อมกับสมาชิกในครอบครัวและบุคคลแวดล้อม ประกอบด้วย ลักษณะของครอบครัว ผู้ดูแลหลัก ความสามารถในการทำกิจวัตร

ประจำวัน การสนับสนุนของสมาชิกในครอบครัว การได้รับการดูแลโรคข้อเข่าเสื่อมด้วยการเยี่ยมบ้าน โดยพยาบาลวิชาชีพ การได้รับการเยี่ยมบ้านจาก อสม. การจัดกิจกรรมสุขภาพหรือฟื้นฟูข้อเข่าเสื่อม โดยสถานอนามัย หรือ อสม. การจัดกิจกรรมฟื้นฟูสุขภาพหรือส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยชุมชน การให้ความสำคัญของชุมชนกับผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อม การแสวงหาและสอบถามข้อมูลการดูแลตนเองที่บ้านของผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อม การมีโอกาสเลือกหรือเสนอกิจกรรมที่สนใจ ความรู้สึก ว่าตนเองเป็นปัญหากับบุคคลอื่น ความเครียด จำนวนบุตร บทบาทในครอบครัว และการปรับสภาพที่อยู่อาศัย

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อมต่อแหล่งประโยชน์ในชุมชน ประกอบด้วย แหล่งการรักษาพยาบาล ความพึงพอใจต่อการให้บริการ ความเพียงพอของแหล่งบริการสุขภาพ บทบาทหรือตำแหน่งทางสังคม การลาออกจากตำแหน่งหน้าที่การงาน และหน่วยงานเยี่ยมบ้านหรือดูแลผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อม จำนวน 20 ข้อ โดยมีค่าคำตอบเป็นมาตราส่วน 5 ระดับ (Rating Scales) คือ

ปฏิบัติเป็นประจำ	=	5
ปฏิบัติบ่อย ๆ	=	4
ปฏิบัติบ่อย	=	3
ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง	=	2
ไม่เคยปฏิบัติเลย	=	1

3.3 การตรวจคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ด้วยการนำแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณานำมาหาค่าความแม่นยำตรง (Content Validity Index : CVI) ได้เท่ากับ 0.72 หลังจากนั้นปรับแก้เนื้อความตามข้อเสนอแนะแล้วนำไปทดสอบก่อน (Try out) กับผู้สูงอายุที่มีภาวะโรคข้อเข่าเสื่อมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลสมุทรปราการ แต่มิใช่กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ นำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้เท่ากับ .896

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

ก่อนการวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอแบบสัมภาษณ์ไปยังคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ได้การรับรองวิจัย เลขที่รับรอง อ.200/2557 ลงวันที่ 10

มีนาคม 2557 หลังจากนั้นทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยเป็นลายลักษณ์อักษรจาก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ไปถึงนายกเทศบาลตำบลแพรงษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อได้รับอนุญาตแล้วได้แจ้งให้ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทราบว่าการเข้าร่วมการวิจัยจะเป็นไปตามความสมัครใจ ผู้เข้าร่วมการวิจัยมีสิทธิปฏิเสธ ยกเลิกหรือถอนตัวออกจากงานวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้วิจัยทราบ และจะไม่มีผลกระทบอื่น ๆ ใดต่อการรับบริการสุขภาพจากสถานีนามัยตำบลแพรงษาหรือได้รับบริการจากเทศบาลตำบลแพรงษา หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย ชี้แจงรายละเอียดของการเข้าร่วมวิจัย และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยไม่มีการบังคับ ให้เวลาตัดสินใจที่จะให้ข้อมูลรวมทั้งอธิบายเพิ่มเติมว่า ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการวิจัยจะถูกนำเสนอทางวิชาการในภาพรวม ไม่มีการระบุชื่อ และใช้ประโยชน์ เฉพาะสำหรับการวิจัยเท่านั้น พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุซักถามข้อสงสัยได้ทุกประเด็นก่อนตัดสินใจ ลงนามเข้าร่วมการวิจัย หลังจากนั้นจึงขออนุญาตกลุ่มตัวอย่างเช่นใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Consent form)

3.4.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากนายกเทศบาลตำบลแพรงษาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ ดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้ศึกษาทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้สูงอายุในการเก็บข้อมูล
2. เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามสัมภาษณ์ด้วยตนเอง จำนวน 126 ชุด ตั้งแต่วันที่ 10 มีนาคม – 10 เมษายน 2557
3. ในกรณีผู้สูงอายุไม่สามารถทำแบบสัมภาษณ์ได้ ผู้ศึกษาจะสัมภาษณ์ผู้สูงอายุด้วยตนเอง
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่สมบูรณ์แล้วมาวิเคราะห์ตามสถิติที่กำหนดไว้

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายข้อมูลส่วนบุคคล ภาวะข้อเข่าเสื่อมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อมกับสมาชิกในครอบครัวและบุคคลแวดล้อม ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อมต่อแหล่งประโยชน์ในชุมชนและพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อม

2. สถิติอ้างอิงประชากร (Inferential statistics) ในการทดสอบสมมติฐานเพื่อค้นหาปัจจัยในระบบบุคคล ปัจจัยระบบระหว่างบุคคล และปัจจัยในระบบสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อม ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Logistics

regression) โดยตรวจสอบคุณสมบัติของทุกตัวแปรตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิตินี้ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันและระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามเพื่อขจัดปัญหาความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้น (Multicollinearity) ที่ตัวแปรอิสระจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระด้วยกันหรือมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำหรือปานกลางกว่า 0.65 (Burn & Grove. 1997 : 487) ($r < 0.65$) การที่ตัวแปรที่นำมาศึกษามีความสัมพันธ์กันเองในระดับต่ำถึงปานกลางหมายความว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวสามารถบ่งชี้หรืออธิบายพฤติกรรมและการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อมได้อย่างชัดเจนโดยไม่เป็นผลหรือได้รับอิทธิพลจากตัวแปรอิสระด้วยกันเอง แต่หากตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองในระดับสูง ($r > 0.65$) หมายความว่าตัวแปรเหล่านั้นเป็นตัวแปรที่มีลักษณะร่วมซึ่งกันและกันมากจนอาจเป็นตัวแปรเดียวกันได้

